

kumentazioa bideratzearekin baizik. Zenbait izapide egiteko, araudiak eskatzen dituen mediku-agiriak bidali behar dira.

26. Buruko osasun arazoaren eta drogen gehiegizko kontsumoaren gaineko arreta zehatza

Txosten hau burutzeko egin den informazio bilketan, bereziki zentroetako zuzendaritzak eta hezitzaileek, hazten doazen bi beharrian azaldu dizkigute eta, haien ustez, osasun-sistemak ez die erantzun nahikoa ematen. Batzuetan, elkartuta agertzen dira bi arazoak, baina berezko garrantzia dute:

- Buruko osasun arazoak;
- Osasunean eragin larriak dituzten eta droga kontsumoarekin lotura duten arazoak

Lehen kasuan, osasun-sistema publikoaren erantzuna guztiz eskasa dela ikus daiteke. Bigarrenean –gure artean baztertuak dauden kontsumoak, disolbagarriena bezala– ez dago erantzunik. Horren eraginez, beharrezkoa da arreta beste komunitate batzuetara bideratzea, Kataluniara edo Nafarroara esaterako, baita sistema publikotik kanpo laguntzak bilatzea ere.

Beharrek, arazoak agerian azaltzen direnean, adin txikikoen harreran eragina dute, baina baita informazioan eta prebentzioan, arazo horien antzematean, eta horien azterketan eta espezializazioan ere.

Agian, gomendio honetan eta aurrekoan adierazitako zenbait arazoren erantzun egokia Osakidetzarekin hitzarmen zehatz bat egiten datza. Lurralde historikoetako batean, berriki, abian jarri da laguntza zehatzetarako lankidetzeta-formula.

Gogoratzeko modukoa da, osasun-arretari dagokionez, Immigrazioaren Euskal Planak eta tokian tokiko beste zenbaitek osasunaren eta immigrazioaren arloan egin duten aurreikuspena; horren bidez, kultura arteko arloan ezagutza duten osasun eragile formalek edo ez-formalek bitartekari gisa parte hartzea ahalbidetzen da. Era berean, aipatzekoak dira, modu kontzeptualean eta kulturari dagokionez, osasun-sistema etorkinengana, hurrengana eta nerabeengana hurbiltzeko diseinatutako beste zenbait ekintza, nesken egoerak kontuan hartzen dituztenak.

EMANTZIPAZIO-AUKEREI DAGOKIENEZ

27. Autonomia-programak eta egoitza-baliabideak handitzea

Azken urteetan eta hilabeteetan ere, bereziki Bizkaian, nolabaiteko babes- eta tutoretza-maila duen etxebizitza-sare bat garatzen joan da; bakarrik dauden adin txikiko atzeritarrei, 18 urte betetzean, emantzipazioa errazteko helburua dute etxebizitza horiek. Zenbait kasutan, zerbitzu edo erakunde arduradunek bultzatzen dituzten programak edo baliabideak dira (bai babesekoak, baita gizarteratzeakoak ere). Bestetan, harrera-

zentroek kudeatzen dituzten zuzendaritzek edo elkarteek bultzatutako ekimenak dira, zentroan gauzaturiko hezkuntza-programa bukatu gabe geratuko bailitzateke, eta hori adin txikikoak gizarteratzea lortzeko eskasa izango litzatekeelako.

Arartekoaren ustez, adin txikikoen berehalako etorkizunerako esperientziarik positiboenetakoa da. Autonomia izateko prestatzen ditu eta haien egoera administratiboa erregulatu ezin izan duten eta oraingoz lan-merkatuan barneratzeko aukerarik ez duten gazteentzako benetako bermea da.

Esperientzia horiek bultzatu eta ebaluatu egin behar dira, ondorengo gaiak aztertuz: kanpoko hezitzaileen presentzia, jarraipen edo laguntza maila; adin txikikoak etxebizitzetan sartzeko erabilitako irizpideak; etxebizitzetan, bertako eta atzerriko adin txikikoak elkarrekin egotearen ondorioz sortzen den elkarbizitza; mantenuari buruzko irizpide ekonomikoak; erakundeen eta elkarten inplikazioa... Ziur aski, bi elementu elkartzea beharrezkoa da: batetik, guztientzako antzekoak diren oinarrizko zenbait irizpide, bultzatzen dituen erakundea edo elkarte kontuan hartu gabe; bestetik, baliabideak dibertsifikatzeko beharra, eskakizun, kanpoko laguntza eta autonomia maila desberdinen arabera.

Hemen, lehenago aipatu den arriskua ez ahaztea komenigarria da: formula mota horiek –gure ustez, oso positiboak– lurralde bakar batean erabiltzen badira, baina ez besteetan, edo asko lurralde batean eta besteetan gutxi erabiltzen badira, lurralde horrek, bere lan onaren eraginez, eskaera gehiago izango ditu. Egokia izango litzateke emantzipatzeko aukerak guztietan batera garatzea.

28. Gizarteratzeko aukera ematen duten baimenak lortu arte erakundeen babesa mantentzea

Aurreko gomendioan, batez ere, ostatuaren gaia jorratu dugu, oinarrizko behar-irizana eta, era berean, interes handiko esperientzia delako. Arartekoaren ustez, erakundeen konpromisoa behar duten beste bi beharrezan daude gutxienez. Laguntza ekonomikoari eta laguntza juridiko edo baimenen kudeaketen laguntzari buruz ari gara.

Datuek adierazten dutenez, harreran hartutako bakarrik dauden adin txikiko atzerritar askok, 18 urtera iristean, oraindik ez dute lan kontratazioa baimenduko liekeen egoitza- eta lan-baimenik lortu. Zenbait kasutan, harreran egondako denbora nahikoa izan ez delako horiek lortzeko; bestetan, izapidea behar baino gehiago luzatu delako.

Kasu horietan, erakundeek adin txikiko horiekiko duten konpromisoak autonomia ahalbidetuko dieten baldintzak bete arte jarraitu behar duela uste dugu. Horren bidez, geratuko litzaiekeen bide bakarra ekidingo litzateke: bizimodua ateratzea eta delinkuentziara bideratuko lituzkeen dinamikan sartzea.